

Roberto de Mattei: Čo je to Tradícia? Katolícka odpoveď

Roberto de Mattei

24. augusta 2022 ✝ Cirkev

Kríza, ktorú dnes Cirkev prežíva, je určite bezprecedentná, ale nie je ani prvá, ani posledná v jej dejinách. Spomeňme si napríklad na útok proti pápežstvu v rokoch Francúzskej revolúcie.



Zdroj: wikimedia commons

V roku 1799 mesto Rím napadla jakobínska armáda generála Bonaparteho. Pápeža Pia VI. odviekli ako zajatca do mesta Valence, kde 29. augusta zomrel vyčerpaný od utrpenia. Radnica mesta Valence oznámila smrť Pia VI. a dodala, že posledný pápež v dejinách bol tam práve pochovaný. O desať rokov neskôr, v roku 1809, bol zatknutý aj nástupca Pia VI., starý a chorý Pius VII., ktorý bol po dvoch rokoch väznenia v Savone prevezený do Fontainebleau, kde zostal až do pádu Napoleona. Ešte nikdy sa pápežstvo neukázalo pred svetom také slabé. Ale o desať rokov neskôr, v roku 1819, Napoleon zmizol zo scény a Pius VII. sa vrátil na pápežský trón, uznávaný vládcami Európy ako najvyššia morálna autorita. V tom istom roku 1819 vyšlo v Lyone majstrovské dielo *Du Pape* grófa Josepha de Maistre (1753–1821), ktoré sa dočkalo stoviek reedícií a ktoré predchádzalo dogme o pápežskej neomylnosti, neskôr definovanej I. vatikánskym koncilom.

Joseph de Maistre je veľkým obhajcom pápežstva, ale bolo by nesprávne robiť z neho apologéta despotického alebo diktátorského pápeža. Dnes sa nájdu tradicionalisti, ktorí zo zneužívania cirkevnej moci obviňujú nekompromisných katolíkov 19. storočia. Ultramontáni a kontrarevolucionári pripisovali pápežovi príliš veľkú moc a nadchýnali sa dogmou o neomylnosti. Z tohto mylného presvedčenia pramenili sympatie pre tých galikánskych katolíkov, ktorí popierali neomylnosť a univerzálny primát pápeža, a pre tých liberálnych alebo pololiberálnych katolíkov, ktorí síce v zásade nepopierali dogmu o neomylnosti, ale jej definíciu považovali za nevhodnú. Medzi nimi bol aj arcibiskup z Perugie, Mons. Gioacchino Pecci, neskorší pápež Lev XIII., ktorý po svojom zvolení ako prvý moderný pápež vládol centralizovaným spôsobom a takmer neomylnne zaviedol politickú a pastoračnú voľbu *ralliementu* s francúzskou Treťou republikou.



Pápež Lev XIII.

zdroj: wikimedia commons

Dogma o neomylnosti, ktorú vyhlásil Pius IX., presne vymedzuje hranice tejto mimoriadnej charizmy, ktorú nemá žiadne náboženstvo mimo katolíckej Cirkvi. Pápež si v Cirkvi nemôže robiť, čo chce, pretože zdrojom jeho moci nie je jeho vôľa. Úlohou pápeža je prostredníctvom svojho magistéria odovzdávať a brániť Tradíciu Cirkvi. Popri mimoriadnom magistériu pápeža, ktoré má svoj zdroj v definíciách *ex cathedra*, existuje neomylné učenie, ktoré vyplýva zo súladu riadneho magistéria všetkých pápežov s apoštolskou *Traditio*. Pápež môže svojich bratov vo viere utvrdzovať iba tým, že verí spolu s Cirkvou a jej neprerušenu Tradíciou. Cirkev nie je neomylná preto, že vykonáva autoritu, ale preto, že odovzdáva učenie.

Slová pripisované blahoslavenému Piovi IX.: „*Tradícia som ja*“ niekedy vyvolávajú pohoršenie. Treba ich však chápať v ich správnom význame. Pápež nechce povedať, že jeho osoba je zdrojom Tradície, ale že mimo neho neexistuje žiadna Tradícia, rovnako ako neexistuje *Sola Scriptura* nezávislá od Magistéria Cirkvi. Cirkev je založená na Tradícii, ale nemôže sa zaobiť bez pápeža, ktorého autoritu nemožno preniesť ani na ekumenický koncil, ani na národný episkopát, ani na stálu synodu.

Joseph de Maistre vo svojom liste *Lettre à une dame russe sur la nature et les effets du schisme* uvádza vetu, ktorá môže byť rovnako prekvapujúca ako tá, ktorú vyslovil Pius IX., ale ktorá je zároveň hlboko pravdivá: „*Ak by bolo dovolené stanoviť stupne dôležitosti medzi vecami božskej inštitúcie, hierarchiu by som postavil pred dogmu, taká nevyhnutná je pre udržanie viery*“ (Joseph de Maistre, *Lettre à une dame russe sur la nature et les effets du schisme et sur l'unité catholique*, v *Lettres et opuscules inédits*, A. Vatou, Paríž 1863, zv. II, s. 267–268).

Táto veta vystihuje hlavný problém *regula fidei* v Cirkvi. Otec Giovanni Perrone (1794–1876), zakladateľ rímskej teologickej školy, rozvíja túto tému v troch zväzkoch svojho diela *Protestantizmus a regula fidei*. Dva zdroje Zjavenia sú Tradícia a Sväté písmo. Prvá je bohom podporovaná, druhá bohom inšpirovaná. „

Sv. písmo a Tradícia sa navzájom oplodňujú, vysvetľujú, posilňujú a dopĺňajú vždy jeden a totožný depozit Božieho zjavenia“ (Il protestantesimo e la regola di fede, Civiltà Cattolica, Rím 1953, 3 zväzky. I, s. 15).

Ale aby sa tento depozit viery zachoval vždy jeden a rovnaký až do konca vekov, Kristus ho zveril autorite, ktorá je vždy živá a komunikuje; autorite Cirkvi, ktorú tvorí univerzálny zbor biskupov spojených s viditeľnou hlavou Cirkvi, rímskym pápežom, ktorému Kristus udelil plnú moc nad univerzálnou Cirkvou.

Sväté písmo a Tradícia predstavujú vzdialené normy našej viery, ale najbližšiu *regula fidei* predstavuje učiteľská a súdna autorita Cirkvi, ktorá má v pápežovi svoj vrchol. Hierarchia v tomto zmysle stojí nad dogmou. Ale aj keby sme dogme dali prednosť pred hierarchiou, mali by sme si uvedomiť, že zo všetkých dogiem tá, ktorá v istom zmysle podmieňuje všetky ostatné, je práve dogma o neomylnnej autorite Cirkvi. Cirkev sa teší charizme neomylnosti, aj keď ju uplatňuje len občas a mimoriadnym spôsobom. Cirkev je však vždy neomylná, a to nie od roku 1870, ale od chvíle, keď náš Pán odovzdal svojmu vikárovi na zemi svätému Petrovi moc utvrdzovať svojich bratov vo viere.

Apoštolská postupnosť, na ktorej je založená autorita Cirkvi, je základným prvkom jej božskej konštitúcie. Tridentský koncil pri definovaní pravdy a pravidiel katolíckej viery uvádza, že sú obsiahnuté „v písaných knihách a nepísaných tradíciách, ktoré zhromaždené apoštolmi z úst samého Krista alebo samotnými apoštolmi pod vplyvom Ducha Svätého, odovzdávané takmer z ruky do ruky, sa dostali až k nám“ (Denz-H, č. 1501). „Pravdivá je len tá Tradícia, ktorá spočíva na apoštolskej Tradícii“ potvrdzuje súčasná rímska teológia s Mons. Brunerom Gherardinim (1925–2017) (*Quod et tradidi vobis, La Tradizione vita e gioventù della chiesa*, Casa Mariana, Frigento 2010, str. 405). To znamená, že rímsky pápež, nástupca Petra, knieža apoštolov, je garantom *par excellence* Tradície Cirkvi. Znamená to však aj to, že predmet viery nemôže za žiadnych okolností presahovať to, čo nám bolo dané svedectvom apoštolov.



Zdroj: wikimedia commons

Sola Scriptura a Sola Traditio

Protestanti popreli autoritu Cirkvi v mene „*Sola Scriptura*“. Tento omyl vedie od Luthera k socinianizmu, ktorý je náboženstvom moderných relativistov. Autoritu Cirkvi však možno popierať aj v mene „*Sola Traditio*“, ako to robia pravoslávni a ako to riskujú niektorí tradicionalisti. Oddelenie Tradície od autority Cirkvi vedie v tomto prípade k autokefálii, čo je stav tých, ktorí nemajú viditeľnú a neomylnú autoritu, ku ktorej by sa mohli vzťahovať.

To, čo majú protestantskí zástancovia *Sola Scriptura* a grécki pravoslávni zástancovia *Sola Traditio* spoločné, je odmietnutie neomylnosti pápeža a jeho univerzálného primátu: odmietnutie rímskeho stolca.

Preto podľa Josepha de Maistra neexistuje radikálny rozdiel medzi východnou schizmou a západným protestantizmom.

„Základnou pravdou vo všetkých náboženských otázkach je, že každá cirkev, ktorá nie je katolícka, je protestantská. Márne sú snahy rozlišovať medzi schizmatickými a heretickými cirkvami. Dobré viem, o čo ide, ale nakoniec všetky rozdiely spočívajú len v slovách a každý kresťan, ktorý odmieta spoločenstvo Svätého Otca, je alebo čoskoro bude protestantom. Kto je to protestant? Je to človek, ktorý protestuje; a čo na tom, či protestuje proti jednej alebo viacerým dogmám, proti tomu alebo onomu? Môže byť viac alebo menej protestantský, ale vždy protestuje“ (Du Pape, H. Pélagaud, Lyon-Paríž 1878, s. 401).

„Po pretrhnutí puta jednoty už neexistuje spoločný súd, a teda ani nemenné pravidlo viery. Všetko sa redukuje na partikulárny súd a občiansku nadradenosť, ktoré tvoria podstatu protestantizmu“ (tamže, s. 405).

V katolíckej Cirkvi je pravosť Tradície zaručená neomylnosťou Magistéria. Bez neomylnosti by nebola záruka, že to, čo Cirkev učí, je pravda. Chápanie Božieho slova by bolo ponechané na kritické skúmanie jednotlivcov a brána relativizmu by sa otvorila dokorán, ako sa to stalo s Lutherom a jeho nasledovníkmi. Protestantská revolúcia tým, že poprela autoritu pápeža, odsúdila sa na neustále zmeny vo víre doktrín. Ale na Východe po schizme v roku 1054 pravoslávna cirkev, ktorá v mene Tradície uznáva len prvých sedem cirkevných koncilov, sa odsúdila na neplodnú nehybnosť.

Tí, ktorí sú fascinovaní pravoslávím, by si mali pripomenúť slová Josepha de Maistra: *„Všetky tieto cirkvi oddelené od Svätej stolice na začiatku 12. storočia možno prirovnať k zamrznutým mŕtvolám, ktorých podoby boli zachované chladom“ (tamže, str. 406).*

Augustiniánsky teológ Nanebovzatia Panny Márie, páter Martin Jugie (1878–1954), rozvinul túto tému v knihe *Joseph de Maistre et l'Eglise Gréco-Russe*, ktorá vyšla v roku 1923 a ktorú odporúčam prečítať. *„Po mnoho storočí bol Východ zvyknutý považovať zjavené učenie za poklad, ktorý treba strážiť, nie za poklad, ktorý treba využívať; za súbor nemenných formuliek, nie za živú a nekonečne bohatú pravdu, ktorú sa duch veriaceho vždy snaží lepšie pochopiť a osvojiť si ju“ (Martin Jugie, Joseph de Maistre et l'Eglise Gréco-Russe, Maison de la bonne presse, Paris 1923, str. 97–98).*

Cirkev nebola Kristom založená ako inštitúcia, ktorá je už pevne a neodvolateľne konštituovaná, ale ako živý organizmus, ktorý sa mal vyvíjať podobne ako telo, ktoré je obrazom Cirkvi. Tento vývoj Cirkvi, jej dejinný rast, prebiehal prostredníctvom rozporov a bojov, predovšetkým v boji proti veľkým herézam, ktoré na ňu útočili.

„Keď si uvedomíme skúšky, ktorými rímska cirkev prešla v dôsledku útokov zo strany heréz a miešania barbarských národov, ktoré sa odohrali v jej lone,“ dodáva Maistre, „stojíme v úžase, keď vidíme, že uprostred týchto hrozných revolúcií sú všetky jej tituly neporušené a siahajú až k apoštolom. Ak Cirkev zmenila niektoré veci vo svojich vonkajších formách, je to dôkaz, že žije, pretože všetko, čo žije vo vesmíre, sa mení podľa okolností vo všetkom, čo nemá nič spoločné s podstatami. Boh, ktorý si ich vyhradil pre seba, dal času formy, aby ho usporiadal podľa určitých pravidiel. Variabilita, o ktorej hovorím, je dokonca nevyhnutným znakom života, pretože absolútna nehybnosť je znakom smrti“ (Du Pape, s. 410).

I. vatikánsky koncil, citujúc Vincenta z Lerins, vysvetľuje, že chápanie právd viery musí rásť a napredovať s postupnosťou vekov a storočí v inteligencii, vede a múdrosti, aj keď len „v tej istej dogme, v tom istom zmysle a v tej istej vete“ (Commonitorium, kap. 23, 3). Pokrok vo viere v skutočnosti neznamená zmenu viery. Odsúdenie zmeny viery však neznamená odmietnutie akéhokoľvek organického vývoja dogiem, ktorý sa uskutočňuje prostredníctvom Magistéria Cirkvi pod vplyvom Ducha Svätého a je garantovaný charizmou neomylnosti. Ak je však Cirkev neomylná, musí existovať subjekt, ktorý túto charizmu vykonáva. Týmto subjektom je pápež a nikto iný. Vo viere v neomylnosť pápeža ležia korene viery v neomylnosť celej Cirkvi (Michael Schmaus, *Dogmatica cattolica*, Marietti, Casale Monferrato 1963, zv. III/1, s. 696).

Konštitúcia *Pastor aeternus* I. vatikánskeho koncilu jasne uvádza, aké sú podmienky pápežskej neomylnosti. Neomylnosť pápeža v žiadnom prípade neznamená, že má neobmedzenú a svojvoľnú moc vo veciach vlády a Magistéria. Dogma o neomylnosti, hoci definuje najvyššie privilégium, stanovuje jeho presné hranice a pripúšťa možnosť nevery, omylu a zrady.

Pre *papolatru* (človeka s prehnanou úctou k pápežovi) pápež nie je vikárom Krista na zemi, ktorého úlohou je odovzdávať neporušené a čisté učenie, ktoré prijal, ale Kristovým nástupcom, ktorý zdokonaľuje učenie svojich predchodcov a prispôsobuje ho meniacim sa časom. Učenie evanjelia je podľa neho v neustálom vývoji, pretože ho stotožňuje s magistériom práve panujúceho pápeža. Večné Magistérium je nahradené „živým“ magistériom, vyjadreným pastoračným učením, ktoré sa každý deň premieňa a má svoju *regulu fidei* v subjekte autority, a nie v objekte odovzdávanej pravdy.



Zdroj: pexels.com

Nie je potrebné, aby teologická veda pochopila, že v nešťastnom prípade konfliktu – skutočného alebo zdanlivého – medzi „živým“ magistériom a Tradíciou primát musí byť priznaný Tradícii, a to z jednoduchého dôvodu: Tradícia, ktorá je „živým“ magistériom chápaným v jeho univerzálnosti a kontinuite, je sama osebe neomylná, zatiaľ čo takzvané „živé“ magistérium, chápané ako aktuálne hlásanie cirkevnej hierarchie, je ním iba za určitých podmienok (R. de Mattei, *Apologia della Tradizione*, Lindau, Turín 2011, s. 146).

V Cirkvi totiž konečným „pravidlom viery“ v dobách vieroučného omylu nie je aktuálne živé Magistérium v oblasti, v ktorej nie je určujúce, ale Tradícia, ktorá spolu so Svätým písmom tvorí jeden z dvoch zdrojov Božieho slova.

Čo sa stane, keď ten, kto riadi Cirkev, prestane strážiť a odovzdávať Tradíciu a namiesto toho, aby utvrdzoval svojich bratov vo viere, vnáša do ich mysli zmätok a v ich srdciach vyvoláva horkosť a bolesť?

V takomto prípade treba zintenzívniť lásku k Cirkvi a pápežovi. Odpoveďou na hyperpapalizmus však nie je tzv. neogalikanizmus niektorých tradicionalistov, ani *Sola Traditio* grécko-ruských schizmatikov. Človek Tradície nie je anarchotradicionalista, ale katolík, ktorý spolu s Josephom de Maistre opakuje: „Ó, svätá Cirkev rímska, kým budem môcť hovoriť a písať, budem to robiť na tvoju oslavu. Pozdravujem ťa, nesmrteľná matka vedy a svätosti! Bud' pozdravená, magna parens“ (Du Pape, str.482). „Uprostred všetkých mysliteľných otrasov nad tebou, večné mesto, neustále bdel Boh! Všetko, čo ťa mohlo zničiť, sa proti tebe zhromaždilo, a ty si obstála; a tak ako si bola kedysi centrom omylu, teraz si už osemnásť storočí centrom pravdy“ (tamže, s. 483).

Láska k rímskemu pápežovi, jeho výsadám a právam, charakterizuje autenticky katolíckeho ducha počas dvadsiatich storočí dejín, pretože, ako uvádza Plinio Corrêa de Oliveira, „po láske k Bohu je to najvyššia láska, ktorej nás učí náboženstvo“ (In: R. de Mattei, *Il crociato del secolo XX. Plinio Correa de Oliveira*, Piemme, Casale Monferrato 1996, s. 309).

Nesmie sa však zamieňať rímsky primát s osobou vládnuceho pápeža, rovnako ako sa nesmie zamieňať tzv. živé magistérium s večným Magistériom, súkromné a neomylné učenie pápeža s Tradíciou Cirkvi. Chyba, ako dobre poukázal brazílsky učenec José Antonio Ureta (*Defending Ultramontanism* v OnePeterFive, 20. júna 2022), nespočíva v ultramontanizme, ale v neogalikanizme, ktorý sa dnes vyskytuje v dvoch verziách: u nemeckých synodalistov a u niektorých neotradicionalistov, najmä z anglosaskej oblasti.

Jediná nádej pre budúcnosť nespočíva v oslabení pápežstva, ale vo výkone jeho najvyššej autority, v slávnostnom a neomylnom odsúdení teologických, morálnych, liturgických a sociálnych omylov našej doby. Je zbytočné diskutovať o tom, kto bude budúcim pápežom. Je dôležité diskutovať o tom, čo by mal budúci pápež urobiť, a modliť sa, aby to urobil.

Portál Christianitas.sk odporúča:

Taliansky historik a profesor, Roberto de Mattei prináša v knihe **Druhý vatikánsky koncil. Doposiaľ nenapísané dejiny** (slov. vydanie – Nadácia Slovakia Christiana), ucelený pohľad na udalosť, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila život v katolíckej Cirkvi v druhej polovici 20. storočia a nemalou mierou naň vplýva i dnes.

Záujemcovia si môžu túto vysokohodnotnú knihu objednať na adrese:

<https://www.christianashop.sk/druhy-vatikansky-koncil-doposial-nenapisane-dejiny/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/roberto-de-mattei-co-je-to-tradicia-katolicka-odpoved/>